

Ο ΞΕΝΟΣ ΜΕΣΑ ΜΑΣ (του Τάσου Τσακίρογλου)

✘ «Ο ξένος είναι μέσα μας. Και όταν τον αποφεύγουμε ή τον καταπολεμούμε, παλεύουμε ενάντια στο ασυνείδητό μας – αυτό το “αλλότριο” της ανέφικτης “προσωπικής μας επικράτειας”». Αυτό αναφέρει για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες η Τζούλια Κρίστεβα, παραθέτοντας ουσιαστικά τον Φρόντ, ο οποίος, όπως λέει η μεγάλη Γαλλίδα ψυχαναλύτρια, δεν μιλάει για ξένους: «μας μαθαίνει να ανακαλύψουμε το ξένο μέσα μας. Είναι ίσως ο μόνος τρόπος για μην το καταδιώκουμε έξω».

Με αυτή την έννοια είμαστε όλοι ξένοι. Επιτομή της ανθρώπινης κατάστασης, περιστασιακά άρνηση ή επιβεβαίωσή της. Αντιφατικά όντα που αναζητούν διαρκώς ταυτότητα, που ψάχνουν εναγωνίως το «εμείς», που μαθαίνουν να το βρίσκουν στην ομοιότητα και να απορρίπτουν τη διαφορά.

Ομως είναι ακριβώς αυτή η διαφορά στο πρόσωπο του ξένου που αποδεικνύει τον πλούτο της ανθρώπινης ποικιλομορφίας και φανερώνει κατά την Κρίστεβα την «ανυπαρξία της κοινοτοπίας στον άνθρωπο». Κάθε ένας και ένα δακτυλικό αποτύπωμα, κάθε ένας και μια προσωπική ιστορία, μια νέα εκδοχή της ανθρώπινης περιπέτειας, ένα πρωτότυπο σενάριο.

Οι ξένοι προσφέρουν μια μοναδική ευκαιρία σ' εμάς τους (συγκυριακά) προνομιούχους, στους βολεμένους: να δούμε μια εκδοχή της δικής μας κατάστασης, να εκπαιδευτούμε να βλέπουμε τον κόσμο με τα μάτια των άλλων, να μάθουμε να μπαίνουμε στη θέση τους.

Προπαντός το τελευταίο. Ο ατομικισμός, ο εγωκεντρισμός και η περιχαράκωση που έχουν καλλιεργήσει οι συνθήκες του όψιμου καπιταλισμού δημιουργούν όχι μόνο την «Ευρώπη-φρούριο», αλλά και τον άνθρωπο-στρείδι. Κλειστό στο καβούκι του, φυλακισμένο στον περιοριστικό ορίζοντα των προσωπικών του εμπειριών και των ατομικών του συμφερόντων.

*Πως να είναι ο κόσμος με τα μάτια των άλλων; |
EUROKINISSI/ΣΤΕΛΙΟΣ ΜΙΣΙΝΑΣ*

Τα μεγάλα φιλοσοφικά ρεύματα, μέχρι ενός ορισμένου βαθμού ο ιουδαϊσμός και ο χριστιανισμός, αλλά και η παράδοση του ουμανισμού στον Διαφωτισμό λειτούργησαν στο παρελθόν ως εκπαίδευση στην αποδοχή και ως ανάχωμα στην απόρριψη. Ο ίδιος ο Ιησούς εμφανίζεται ως «ξένος επί γης», ο οποίος ζητά την αποδοχή και την προσέγγιση. Αυτό δεν συνάδει με τον σημερινό φανατισμό των θρησκειών, με τους διαχωρισμούς, τις εντάσεις και τους αποκλεισμούς. Η διδασκαλία σήμερα δεν γίνεται στο όνομα της αλήθειας που, υποτίθεται, ότι εμπεριέχει ένα δόγμα, αλλά για να επιβεβαιώσει την ταυτότητα και να αποκλείσει την ετερότητα. Σ' αυτό το φως πρέπει να δούμε και τη θέση της διδασκαλίας των θρησκευτικών, θέμα που επανήλθε για ακόμα μία φορά στην επικαιρότητα, βγάζοντας από τη μακαριότητα την κεφαλή της Εκκλησίας.

Η τραυματική εμπειρία του ναζισμού αποτελεί την επιτομή της προσπάθειας να επιβληθεί η ταυτότητα στην ετερότητα. Σ' αντίθεση με τη ρήση του Τερέντιου «Είμαι άνθρωπος, τίποτα από τ' ανθρώπινα δεν μου είναι ξένο», ο εθνικοσοσιαλισμός ενστερνίστηκε το δόγμα «Είμαι Γερμανός και κάθε τι άλλο μου είναι ξένο». Εξ ου και η τάση καθυπόταξης, εξόντωσης και εξαφάνισης κάθε ετερότητας: των αλλοεθνών, των ανάπηρων, των ομοφυλόφιλων, των Εβραίων, των κομμουνιστών κ.λπ..

Ο Φρόιντ μιλά για την προσπάθεια να προβάλουμε έξω από τον εαυτό μας αυτό που θεωρούμε μέσα μας επικίνδυνο και δυσάρεστο και να κατασκευάσουμε έναν ανησυχητικό «δαιμονικό σωσία». Έτσι, ο «άλλος» καταλήγει να είναι το (δικό μου) ασυνείδητο: ένας ξένος μέσα μου.

Πηγή: Εφημερίδα των Συντακτών, efsyn.gr